

ULKOMAISEN KIRJALLISUUDEN TARKASTELUA GRANSKNING AV UTLÄNSK LITTERATUR

Toimittaja — Redaktör: Henrik Schauman

ANGUS CAMPBELL, PHILIP E. CONVERSE, WARREN E. MILLER & DONALD E. STOKES: *The American Voter*. John Wiley, New York 1960. 573 s.

Michiganin yliopiston Survey Research Center vyöryttää tässä teoksessa julkisuuteen pääasiassa vuosina 1952 ja 1956 koottua haastatteluaineistoa. Näytteet edustavat koko USA:n väestöä. Täydentäviä tietoja saadaan myös muusta tutkimuslaitoksen kokoamasta aineistosta. Dynamiikkaa edustaakin enemmän eri vaalien kuin vaalitaistelun alku- ja loppukohtien vertailu. Kirjoittajat esittelevät äänestyspäätöksen riippumista poliittisista mielipiteistä ja asenteista, puoluesamastumista ja ideologioita, poliittisen asennoitumisen riippuvuutta sosiaalisesta ryhmästä ja toimeentulosta sekä lisäksi persoonallisuustekijöiden vaikutusta äänestyskäyttäytymiseen. He pyrkivät sijoittamaan empiiriset tulokset teoreettiseen kehkeyseen sekä siirtyvät lopuksi yksilön tarkastelusta järjestelmän tarkasteluun. Järjestelmän kokonaisratkaisuun vaikuttavina kuutena komponenttina on vuosina 1952 ja 1956 mitattu väestön asennoituminen Stevensoniin, Eisenhoweriin ja sosiaalsiin ryhmiin sekä mielipiteet sisä- ja ulkopoliittikan ohjelmakysymyksistä ja puolueiden saavutuksista hallituspuolueina. Republikaanien eduksi painoi vaakaa vuonna 1952 käsitykset hallituksen väärinkäytöksistä ja vuonna 1956 Eisenhowerin suosio; painavin vastapunnus oli äänestäjien sosiaalisesta ryhmästä selittyvä asennoituminen. — P. P.

ROBERT VINCENT DANIELS: *The Conscience of the Revolution. Communist Opposition in Soviet Russia*. Harvard University Press, Cambridge, Mass. 1960. 526 s. (Russian Research Center Studies 40.)

En studie i sovjetisk partihistoria av sedvanlig grundlig och utförlig Harvard-standard, som uteslutande behandlar de oppositionsgrupper, som tävlade om inflytande med partiledningen, och de tvistefrågor, som förorsakade splittring i partiet, innan den slutliga monolitiska enigheten nåddes vid slutet av 1920-talet. Den täcker således ungefär samma ämnessfär som L. Schapiros arbete »*The Origin of the Communist Autocracy*» (1955), men omspanner en längre period, huvudsakligen 1917—1929.

De historiska kapitlen beskriver och analyserar sålunda vänsteroppositionen i samband med Brest-Litovsk-freden och tiden därefter, den s.k. arbetaroppositionen med stöd-jepunkt i fackföreningarna 1920, Kronstadt-upproret 1921, kontroverserna kring den nya ekonomiska politiken, nationalitetspolitiken och vissa utrikesfrågor i början av 1920-talet, maktkampen efter Lenins död, den utdragna konflikten med Trotskij, Zinovjev-oppositionen och Zinovjevs allians med Trotskij och slutligen Buharin och »högeroppositionen» i slutet av 1920-talet. Slutligen beskrives i korthet 1930-talets utrensningar och rättegångar.

Författarens huvudtes i sin mest förenklade form är att den kommunistiska rörelsen ursprungligen var dualistisk och att det länge bestod en klyfta mellan mera revolutionär idealism (»vänsteroppositionen») och å andra

sidan en mera praktiskt realistisk partiledning (Lenin, senare Stalin). De olika oppositionsgrupperna var överhuvud illa ledda och organiserade. — K. T.

FRANCIS DE TARR: *The French Radical Party from Herriot to Mendès-France*. Oxford University Press, London 1961. 264 s.

Eräs tapa tarkastella tietyn maan valtioelämää on suorittaa se jonkin poliittisen puolueen perspektiivistä. Erityisen hyvin de Tarr on onnistunut valottaessaan Ranskan sisäpolitiikkaa radikaalisen puolueen (*Parti républicain radical et radical-socialiste*) kannalta. Kirjoittaja esittelee aluksi radikaalimin yleisperiaatteet, jotka ehkä parhaiten voitaisiin luonnehtia keskusta-ajattelun ja vapaamielisyyden yhdistelmäksi. Tämän jälkeen käydään läpi radikaalien eri ryhmät: *radicaux classiques*, *radicaux de gauche*, *néo-radicaux*, *radicaux gaullistes*, *radicaux de gestion* ja *radicaux mendésistes*. Nämä nimitykset sanovat jo koko joukon kunkin ryhmittymän luonteesta. Radikaalinen puolue on näet koostunut hyvin erilaisista aineksista. Toiset ovat olleet lähellä kommunisteja, toiset taas suorastaan äärioikeistoa pääosan ollessa keskustalaisia. Onpa sanottu, että tuo puolue on koostumukseltaan kuin Ranska itse. Radikaalit ovat myös korostaneet, että hyvän puolueen tehtävä on sama kuin hyvän vatsan: sulattaa erilaiset ainekset.

De Tarr'in teos edustaa tekotavaltaan deskriptiivistä, »bryce'ilaista» valtio-oppia. Sellaisena sitä voi pitää suorastaan mestari- luokkaan kuuluvana. Radikaalisen puolueen eri suuntaukset, henkilöahmot ja koko Ranskan modernin valtioelämän tapahtumarikkaus tuodaan esille politiikan tutkimuksessa harvinaisen hausalla tavalla tinkimättä silti asiallisuuden vaatimuksista. Luulen, että *The French Radical Party* voisi monessa suhteessa antaa vihjeitä kotimaammekin sisäpolitiikan kuvaajille. — R. H.

JAMES DONOHOE: *Hitler's Conservative Opponents in Bavaria 1930—1945. A Study of Catholic, Monarchist and Separatist Anti-Nazi Activities*. E. J. Brill, Leiden 1961. 348 s.

»Vain kuollut intiaani on hyvä intiaani» sanoivat uudisasukkaat ennen; Kolmannen valtakunnan aikana ja sen luhistumisen jälkeen on varsinkin angloamerikkalaisessa tutkimuksessa ollut havaittavissa tendenssi pitää ainoastaan natsivallan vastustajia »hyvinä saksalaisina». Näin siis englantilaiset ja amerikkalaiset ovat taipuvaiset mittaamaan toisten kansojen poliittista »hyvyyttä» nimenomaan näiden suhtautumisessa angloamerik-

kalaiseen ajatteluun ja poliittiseen käyttäytymiseen. Tästä sinänsä tietenkin paradoksaalisesta asenteesta lujasti tietoisena on Arizonan yliopiston historian apulaisprofessori James Donohoe teoksessaan yrittänyt kartoittaa Hitler-kauden vastustajat Baijerissa vuosina 1930—45. Hän onkin joutunut toteamaan, että samat henkilöt, jotka vastustivat aktiivisesti Hitleriä, suhtautuivat myös kielteisesti vanhempaan 19. vuosisadan liberalismiin, sekä että heidän poliittinen asenteensa juontui alunperin katolisesta kirkosta.

Hitlerin aktiiviset vastustajat voidaan nähdäkseni karkeasti luokitella kolmeen ryhmään: poliittiset vastustajat, kenraalikuunta ja Münchenin ylioppilaat — näiden ryhmien yhteisenä »tekijänä» on siis Donohoen mukaan uskonkysymys. Mielestäni ei kirjoittaja ole täysin vakuuttavasti kyennyt osoittamaan tällaista syy-yhteyttä, eikä hän tuo mitään sellaista esille, joka ei olisi jo tunnettu Gerhard Ritterin (*Carl Goerdeler und die deutsche Widerstandsbewegung*) tai Inge Schollin (*Die Weisse Rose*) teoksissa, mutta mielenkiintoisen ja lukemisen arvoisen yhteenvedon varsin heterogeenisista vastarintaliikkeistä hän kyllä tarjoaa. — P. A. K.

NILS ELVANDER: *Harald Hjärne och konservatismen. Konservativ idédebatt i Sverige 1865—1922*. Uppsala 1961. 530 s. (Skrifter utg. av Statsvetenskapliga föreningen i Uppsala 42.)

Viime keväänä puolustamassaan väitöskirjassa Elvander selvittelee Ruotsin konservatismiin aatehistoriallista kehitystä kaksikamarijärjestelmän voimaansaattamisesta kansanvallan lopulliseen läpimurtoon 1920-luvun alussa. Hän toteaa, että Ruotsin konservatismi perustui etupäässä Saksassa saatuihin vaikutteisiin; englantilainen vaikutus oli sangen pieni ja ranskalainen käytännöllisesti katsoen olematon. Lisäksi Elvander toteaa, että konservatiivien ideologinen perusta oli suurelta osalta eräitten yliopistonprofessorien luoma. Näiden joukossa olivat etualalla historian professori Harald Hjärne ja valtiotieteen professori Rudolf Kjellén. Hjärne edusti maltillisempaa suuntausta kuin Kjellén, joka mielipiteiltään monessa suhteessa läheni niitä ajatuksia, jotka sittemmin esiintyivät kansallissosialismissa.

Elvanderin teoksesta ilmenee, että Hjärne suhtautui yleensä pidättyvästi kansallisuuksien itsemääräytymispyrkimyksiin. Niinpä hän vastoin Ruotsin yleistä mielipidettä asetui vastustamaan Suomen vastarintapolitiikkaa sortovuosien aikana. Kun Suomi oli itse näistynyt, paheksui hän samasta syystä — ja

taaskin vastoin yleistä mielipidettä — ahvenanmaalaisten irroittautumiskykyiksi.

Elvanderin kirja tarjoaa paljon mielenkiintoista luettavaa erityisesti niille, joita aatepolitiikka kiinnostaa. — H. S.

JOHN G. HADWEN & JOHAN KAUFMANN: *How United Nations Decisions are made*. A. W. Sythoff, Leyden 1960. 144 s.

Tutkimuksessa käsitellään Yhdistyneiden Kansakuntien epävirallista, kulussientakaista työtä, joka tekijöiden käsityksen mukaan useimmiten osoittautuu tärkeämmäksi kuin viralliset keskustelut. Mm. kiinnitetään huomiota valtuuskuntien kokoonpanoon sekä hallitusten niille antamiin ohjeisiin, jotka eri maissa suuresti poikkeavat toisistaan, sekä niihin periaatteisiin, joita noudatetaan paikkojen täyttämässä maailmanjärjestön elimissä. Tekijät tulevat siihen tulokseen, että pääsihteerin merkitys jatkuvasti on kasvanut ja että valtuuskunta, joka pystyy esittämään omia aatteita, automaattisesti samalla myös laajentaa vaikutusvaltaansa. Tämä koskee erityisesti pitkälle tähtäviä suunnitelmia sekä ehdotuksia, joiden tarkoituksena on edistää kompromissiratkaisun aikaansaamista YK:n yleensä kompromissiystävällisen hengen mukaisesti. Maailman yleistä mielipidettä tekijät pitävät tärkeänä YK:lle, vaikkakin he samalla korostavat, että ei-valtiollisten järjestöjen vaikutusvalta on suurin niiden asianomaisissa kotimaissa.

Henkilökohtaisten kokemusten perusteella Hadwen ja Kaufmann ovat valaisseet useita YK:n toimintaan liittyviä yksityiskohtia, joskin heidän esityksensä, osittain asian luonteesta johtuen, erinäisissä suhteissa jää epätäydelliseksi. — G. v. B.

JOHN N. HAZARD: *The Soviet System of Government*. Rev ed. University of Chicago Press, Chicago 1960. 262 s.

Den första versionen av denna lärobok utkom år 1957 och blev tryckt i tre oförändrade upplagor innan den omarbetade versionen kom ut år 1960 och samma år nådde sin andra upplaga. Dessa siffror tyder på att Hazards bok faktiskt i stor utsträckning har använts vid undervisningen om Sovjetunionens statsskick. Författaren är egentligen jurist och specialist på sovjetiskt rättsväsen. Han hör till de relativt få amerikanska vetenskapsmän, som redan på 1930-talet tillbringade en längre tid i Sovjetunionen — han vistades i Moskva i tre och ett halvt år för juridiska studier. Hazards lärobok visar att han är helt förtrogen med den statsvetenskapliga till skillnad från den snävt juridiska synen på ämnet.

Boken börjar med en historisk översikt och en beskrivning av partiets verksamhet och fortsätter med avsnitt om statsapparaten struktur, administrationen, företagsledning och jordbruksorganisation, statens förhållande till kyrkan, familjen och medborgarnas privatliv, armén och domstolsväsendet. Författarens grundtes — i motsats till många andra västerländska läroboksförfattarens ståndpunkt — är att sovjetssystemet kan betraktas icke som ett totalitär maskineri utan som ett system, vilket är demokratiskt till sin form, men innehåller olika slag av totalitär kontroll som motvikter. Denna grundtes är utan tvivel fruktbar, i synnerhet som utgångspunkt för en komparativ studie av Sovjetunionens statsskick.

Arbetets värde som lärobok ökas av bilagorna, vilka bl.a. innehåller texterna till Sovjetunionens författning och till partistadgarna *in extenso* samt en kommenterad bibliografi. — K. T.

HANS HUBERT HOFMANN: *Der Hitlerputsch. Krisenjahre deutscher Geschichte 1920—1924*. Nymphenburger Verlagshandlung, München 1961. 336 s.

Kansallissosialistista Saksaa koskevassa uudemmassa historiantutkimuksessa on vastoin aikaisempaa käsitystä jouduttu toteamaan, ettei kansallissosialismin valtaantulo ollut yhtäjaksoinen, vaan että se kansallissosialistinen puolue, joka huipentui Münchenin epäonnistuneeseen vallankaappaukseen lokakuun 8 päivänä 1923, eroaa olennaisesti siitä kansallissosialistisesta puolueesta, jonka Hitler perusti »uutena» (ei siis »uudelleen») helmikuun 27 päivänä 1925 vapauduttuaan Landesbergerin vankilasta.

Hofmann todistaa arvokkaassa tutkimuksessaan »*Der Hitlerputsch*», että vankeustuomio merkitsi käännettä Hitlerin elämässä — ja niin muodoin myös Saksan historiassa. Ennen Münchenin kaappausyritystä oli NSDAP vain paikallinen, tosin verraten vaikutusvaltainen, oikeistoradikaalinen pienpuolue, ja Hitler puolueen johtajana pikeminkin »rumpali» tai puolestapuhuja kuin itenäisiin tavoitteisiin pyrkivä vallankumouksellinen. Vasta Landesbergerin »hijaiselossa» hän heräsi pitämään itseään yhdistyvien vallankumouksellisten oikeistolikkeiden todellisenä valtakunnallisenä »Führerinä» ja siellä hän loi perustan puolueen uudelle ohjelmalle (»*Mein Kampf*») ynnä uudelle päämäärälle — ylin johto Kolmannessa Valtakunnassa, nyt laillisin keinoin. Hofmannin »lähihistorian» mielekäs selvittely tuo etsimättä mieleen Veit Valentinin tutun toteamuksen: »*Hitlers Geschichte ist die Geschichte seiner Unterschätzung*». — P. A. K.

ALLEN M. POTTER: *Organized Groups in British Politics*. Faber and Faber, London 1961. 396 s.

Painostusryhmien toimintaan kohdistuvissa tieteellisissä tutkimuksissa on viime vuosina saavutettu näkyviä tuloksia muissakin maissa kuin Yhdysvalloissa. Ecksteinin case-tutkimushan on jo aikaisemmin esitelty näillä palstoilla (Politiikka 1960 n:o 2). Potterin teos taas on ensimmäinen yleisesitys Englannin painostusryhmistä.

Politiittista painostusta harjoittavien ryhmien organisaatio saa siinä osakseen yhtä suuren huomion kuin niiden toimintakin. Potter ei kuitenkaan käytä termiä »pressure groups», sillä hän rajoittaa tutkimuksensa vain virallisesti järjestäytyneitä ryhmiä koskevaksi.

Näiden ryhmien luokitusta, jäsenistöä, toiminnan rahoitusta ym. käsitellään kolmessa luvussa perustana kahtiajako eturyhmiin (spokesman groups) ja aatteellisiin ryhmiin (promotional groups). Myöhemmissä luvuissa tarkastellaan yksityiskohtaisesti ryhmien asennoitumista viranomaisiin ja puoluepolitiikkaan samoin kuin niitä menetelmiä ja välineitä, joilla ryhmät pyrkivät vaikuttamaan yleiseen mielipiteeseen. Tutkimustulosten omaksumista vaikeuttaa kuitenkin se, että teoksessa ei lainkaan kiinnitetty huomiota tärkeimpien havaintojen ja johtopäätösten kokoamiseen tai korostamiseen. Liioin ei ole tehty vertailuja painostusryhmien asemaan muissa maissa. Kokonaisuutena teos jääkin jälkeen amerikkalaisista esikuvista. — M. N.

JOSEPH TRENAMAN & DENIS McQUAIL: *Television and the Political Image*. Methuen, London 1961. 287 s.

Vielä vuoden 1955 vaalitaistelussa sanomalehdet ja radio saavuttivat suurimman yleisömäärän, mutta vuonna 1959 televisio oli Englannissa täysin ohittanut radion. Tässä Leedsin yliopiston vaalitutkimuksessa pyritään analysoimaan ja vertaamaan televisiota, radiota, sanomalehdistöä ja puolueorganisaation paikallista vaalitoimintaa. Se on Englannin neljäs paneelinmenetelmää soveltava vaalitutkimus. Kahdesta vaalipiiristä otetut näytteet on haastateltu sekä heti parlamentin hajoituksen että vaalien jälkeen. Tutkimuksessa selvitetään mm. faktorianalyyssia käyttäen, miten äänestysaikomukset, suhtautumisen puolueisiin ja niiden johtajiin sekä yleinen politiikan tuntemus muuttuivat. Englantilaisilla on kilpailevistakin puolueista myönteisiä käsityksiä sekä omastaan kielteisiä. BBC ja ITV jakoivatkin televisioaikaa puolueettomasti. Niiden erityinen teho perustui siihen, etteivät katselijat valikoineet ohjelmistoaan. Tutkijoita yllätti asenteiden staattisuus, eivätkä niiden muutokset riippuneet minkään tutkitun tietolähteen tarjoamista vaikutteista. Vain televisio lisäsi politiikan tuntemusta. Monipuolisen tiedotusaineiston kohteena olevien kansalaisten äänestyspäätös näytti sitenkin perustuvan itsenäiseen harkintaan. — P. P.

*Iskevää
tilanteen arviointia*

Pekka Peitsi

**TÄSSÄ SITÄ
OLLAAN**

Pekka Peitsen (tri Urho Kekkonen) kirjan ilmestymisestä on kulunut 17 vuotta, mutta ulkopoliittisen linjamme varhaisena esittäjänä ja valtiollisen ajattelun opaskirjasena se on edelleen ajankohtainen. Pekka Peitsi tarkastelee kirjassaan maamme asemaa Moskovan välirauhansopimuksen valossa.

94 sivua. 450 mk. Kolmas painos.

Tammi